

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра _____ соціології і публічного управління _____
(назва)

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ

Основи демографії

_____ (назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ 054 Соціологія _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ Соціологія управління _____
(назви освітніх програм спеціальностей)

вид дисципліни _____ загальна підготовка; обов'язкова _____
(загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)

форма навчання _____ денна _____
(денна / заочна)

Харків – 2023 рік

Змістовий модуль № 1 Загальні поняття демографії.

Тема 1. Предмет і метод демографії.

1. Визначити об'єкт і предмет демографії як науки.
2. Проаналізувати, що спільного та в чому відмінність між демографією та наукою про населення?
3. Розкрити взаємодію демографії з іншими науками.

Література: 1-3, 5-8.

Тема 2. Чисельність і структура населення.

1. Визначити поняття природного приросту (збитку) населення.
2. Розглянути види складу (структури) населення.
3. Визначити у чому полягає зв'язок вікової структури і відтворення населення.
4. Розглянути структуру населення по шлюбному і сімейному стану.
5. Розглянути поняття демографічного старіння населення – сутність, причини, види.

Література: 1-8.

Тема 3. Шлюбність та розлучуваність в демографії.

1. Розглянути демографічне поняття шлюбності. Визначити особливості шлюбної поведінки в різних регіонах України.
2. Провести порівняльний аналіз шлюбної поведінки в різних краях світу (наприклад в Україні, Німеччині, Китаї та ОАЕ)
3. Розглянути поняття розлучення та показники розлученості. Проаналізувати, використовуючи демографічні данні за останні 30 років, тенденції розлучуваності в Україні.
4. Розглянути особливості шлюбної поведінки населення України. Провести порівняльний аналіз сучасного стану та традиційної сім'ї.

Література: 1-5, 7-8.

Тема 4. Народжуваність і смертність.

1. Розглянути загальне поняття про репродуктивну поведінку.
2. Розкрити взаємозв'язок понять «народження», «плідність», «народжуваність», «природна народжуваність».
3. Проаналізувати основні показники народжуваності в сучасній Україні. Використовуючи демографічні данні провести порівняльний аналіз за регіонами
4. Розкрити поняття очікуваної тривалості життя.
5. Розкрити в чому суть концепції епідеміологічного переходу.

6. Охарактеризувати поводження самозбереження. В чому його суть?

Література: 1-8.

Змістовий модуль № 2 Демографічні процеси в Україні та світі.

Тема 5. Міграції населення. Різновиди міграцій.

1. Визначити демографічне поняття міграції та розглянути її основні види.
2. Розглянути які особливості міграції в Україні в порівнянні з країнами Заходу.
3. Проаналізувати, використовуючи демографічні данні, які основні фактори впливають на міграційні потоки в Україні.

Література: 2 - 6, 8.

Тема 6. Відтворення населення

1. Відтворення населення – поняття, сутність. Показники відтворення населення.
2. Тенденції відтворення населення у світі та Україні.
3. Ріст (збиток) населення і його відтворення.
4. Фактори та основні показники розлучуваності.

Література: 1 - 8.

Тема 7. Основи демографічного прогнозування.

1. Розглянути роль демографічних прогнозів у плануванні розвитку.
2. Розкрити співвідношення понять природний приріст (збиток) населення і відтворення населення.
3. Розглянути та проаналізувати основні методи демографічного прогнозування.
4. Проаналізувати основні методичні прийоми прогнозування рівнів демографічних процесів.
5. Розкрити в чому полягає основна ідея концепції демографічного переходу.

Література: 2-8.

Тема 8. Методи і напрямки демографічної політики: взаємозв'язок із соціально-економічним положенням.

1. Розглянути поняття демографічної політики – сутність і зміст.
2. Проаналізувати досвід проведення демографічної політики і планування родини у світі.
3. Проаналізувати демографічну політику в СРСР і в Україні.
4. Розкрити в чому полягають основні проблеми демографічної політики в Україні.
5. Визначити, використовуючи данні демографічних довідників, у чому полягає необхідність проведення демографічної політики в Україні.

Література: 1-8.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

На протязі семестру здійснюється підготовка та захист презентацій за темами командних та індивідуальних завдань, відповідно до тем курсу.
(видіндивідуального завдання)

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
1	<p>Скориставшись статистичними даними щодо основних показників соціально-демографічного і соціально-економічного розвитку України, окремих її регіонів та міста Харкова за останні п'ять років, підготуйте доповідь(презентацію) за наступними темами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток демографії у світі та в Україні. 2. Вік як демографічна категорія. 3. Демографічне прогнозування, його мети і задачі. Основні методи. 4. Переписи населення: мети, принципи проведення. 5. Методи вивчення міграції населення. 6. Застосування соціологічних методів в демографічних дослідженнях. 7. Кількість та склад населення України за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року. 8. Основні тенденції смертності у світі й в Україні. 9. Демографічні коефіцієнти: поняття, типологія, границі застосовності. 10. Демографічне поняття смертності: визначення, методи виміру. 11. Дитяча смертність: поняття, методика розрахунку, соціальне значення. 12. Таблиці смертності: визначення, основні функції. 13. Основні тенденції смертності в Україні: регіональна специфіка. 14. Шлюбність і розлученість: показники, стан та перспективи в Україні та на Харківщині 15. Родина і домогосподарство в демографії. 16. Поняття народжуваності: визначення, методи виміру. 17. Шлюбність і розлученість: показники, стан та перспективи в різних регіонах світу. 18. Тривалість життя: співвідношення демографічних оцінок в різних країнах світу. 19. Динаміка народжуваності в Україні та світі. 20. Індокси Э.Коула і ГМЕР: принципи побудови. 21. Статевий склад населення. Визначення, основні показники. 22. Типи відтворення населення. 23. Теорія демографічного переходу і демографічної революції. 24. Джерела даних про населення і демографічні процеси. 25. Сучасна демографічна ситуація в Україні. 	<p>2</p> <p>3-4</p> <p>5-6</p> <p>6-7</p> <p>9-10</p> <p>12-14</p>

26. Сучасна демографічна ситуація в Харківському регіоні.	15-16
27. Сучасна демографічна ситуація в розвинених країнах заходу.	
28. Сучасна демографічна ситуація в світі (регіональні аспекти).	
29. Вимушена міграція цивільного населення під час російсько-української війни.	15-16
30. Демографічна політика – поняття, основні методи проведення.	
31. Основні проблеми демографічної політики в Україні на сучасному етапі.	
32. Структури населення: визначення, основні види, демографічні і недемографічні структури.	
33. Трудовий потенціал Харківщини (демографічна, статистична оцінка і прогноз).	
34. Моделювання демографічних процесів.	
35. Демографічні прогнози для України.	
36. Прогноз чисельності населення світу та України	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1	Драган О. І. Тертична Л. І. Демографія: конспект лекцій / О. І. Драган, Л. І. Тертична–Київ: НУХТ 2014. – 132 с. http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/107.24.pdf
2	Муромцева Ю.І. Демографія : навчальний посібник / Ю.І. Муромцева. – К.: Кондор, 2009. – 300 с. http://librarian.inf.ua/%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%BC%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BC%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.html
3	Дорошенко Л.М. Демографія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л.М. Дорошенко. – К.: МАУП, 2005. – 112 с. https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/nw10.pdf

Допоміжна література

4	Махорін Г.Л. Основи демографії: курс лекцій / Г.Л. Махорін. – Житомир: Волинь, 2009. – 96 с. http://www.tourism.puet.edu.ua/files/lic2016bac/drt3.pdf
5	Муромцева Ю.І. Демографія: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2016. – 300 с
6	Прибиткова І.М. Основи демографії / І.М. Прибиткова. – К.: АртЕк, 1997. – 257 с https://www.twirpx.com/file/3058779/
7	Біженці та внутрішньо переміщені особи України на шляхах війни: кроки незламності: монографія / (В.І. Подшивалкіна, Н. В. Коваліско та ін.) за ред. М. В. Бірюкової. 2023. 440 с.
8	Jennifer Hickeys Lundquist, Douglas L. Anderton, David Yaukey Demography The Study of Human Population Fourth Edition http://www.ru.ac.bd/wp-content/uploads/sites/25/2019/03/402_10_00_Lundquist_Demography.pdf

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. www.sau.kiev.ua – офіційний сайт соціологічної асоціації України (устав САУ, кодекс професійної етики соціолога, указ президента про розвиток соціологічної науки).

2. www.useps.org– офіційний сайт українського центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова (представлені результати досліджень, діаграми, кількісні показники, наводяться дані порівняльних досліджень).
3. www.socis.kiev.ua – сайт центру соціальних та маркетингових досліджень (Київ), викладено багатий емпіричний матеріал (результати соціологічних досліджень, публікації центру, статистичні дані).
4. www.sociology.kharkov.ua– Sociology Hall, сайт соціологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна.
5. www.useps.com.ua/ukr/all/sociology(Архів соціологічних даних Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, м.Київ).
6. www.ukrstat.gov.ua (Статистичні матеріали Держкомстату України)
7. www.sociology.kharkov.ua (Домашня сторінка харківських соціологів)
8. www.i-soc.com.ua (Домашня сторінка Інституту соціології НАН України)